

ДЕМОГРАФІЧНІ РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Яцун Яна Сергіївна, аспірант кафедри соціології та психології управління
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Процес формування державних інститутів в Україні реалізується спонтанно, надзвичайно суперечливо, управління ним практично відсутнє. Це стримує виконання державою своїх функцій, обумовлює появу кризових явищ в таких складових суспільства, як економіка, політика, культура. А головне – не створює підстав формування громадянського суспільства. Вчені, які обрали за предмет дослідження громадянське суспільство, традиційно розглядають його як конкретну якісну сферу самовиявлення і реалізації потреб та інтересів його членів через систему економічних, соціальних, релігійних, культурних відносин. Громадянське суспільство — це єдність двох головних складових еволюції людської цивілізації – економічної та політико-правової, яка відтворюється у постійній динаміці їхнього розвитку та взаємовпливу. Хоча поняття громадянського суспільства тісно пов'язане з поняттям держава, вони не ідентичні за змістом. Держава ототожнюється з системою правових і інституціональних конструктів, а громадянське суспільство являє собою систему моделей різних об'єднань населення держави [1]. Обидві системи орієнтуються на людину, як головний фактор забезпечення свого формування і розвитку. Певним відображенням цього фактору є демографічний стан населення країни. Причому відображений не стільки народжуваністю і відтворенням, скільки в таких характеристиках якості людського ресурсу, як стан здоров'я, тривалість життя, співвідношення населення різних вікових груп, соціально-психологічне самопочуття, рівень культури. Не можна заперечити думку, що у сучасних економічних умовах беззаперечною конкурентною перевагою країни є інтелектуально розвинена,

творча, висококваліфікована робоча сила, здатна створювати інновації в будь-якій сфері господарювання [2].

Всі перетворення суспільства починаються з економічної компоненти, а головним її ресурсом є трудовий потенціал населення. У сучасних умовах, коли наше суспільство переживає глибоку демографічну кризу, саме демографічна компонента формування трудового потенціалу набуває особливого значення [3].

Трудоресурсний потенціал країни визначається як сукупність реальних та потенційних кількісних і якісних характеристик працездатного населення, які використовуються або можуть бути використані в процесі праці. Кількісні характеристики визначаються чисельністю працездатного населення, економічно активного населення, показниками, що характеризують стан трудових ресурсів, обсяг їх приросту. Якісні характеристики робочої сили населення – це передусім стать, вік, освіта, професійна підготовка, кваліфікація, культурний рівень, стан здоров'я та фізіологічний стан, морально-психічні якості та відношення до праці.

Можна зробити беззаперечний висновок, що величина трудового потенціалу країни, регіону значною мірою залежить від демографічних чинників. Однак думки відносно характеру їх впливу неоднозначні. Деякі вчені вважають, що демографічні фактори впливають в основному на кількісну складову трудового потенціалу. Однак, досить значною є і кількість дослідників, які вважають, що вплив демографічних чинників на трудовий потенціал країни не зводиться до суто кількісних тенденцій. Він виявляється у формуванні демографічної якості населення, яка характеризується його генофондом, станом здоров'я, тривалістю активного періоду життя. Трудовий потенціал формується на різних рівнях управління: національному, регіональному, а також на рівні окремого господарюючого суб'єкта.

Згідно з висновками експертів відносно кризових тенденцій в демографічній ситуації України, вони насамперед тісно пов'язані з економікою. Варто зауважити, що нестабільність в економіці, політиці прямо й

опосередковано позначається на соціальній, економічній та духовній сферах суспільства, зокрема на впевненості пересічного громадянина в завтрашньому дні. Це суттєво впливає на активність його трудової поведінки.

1. Громадянське суспільство в Україні: світовий досвід та національні особливості. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/Krysachenko/9-1-Ukr_Socium.pdf

2. Буяк М. М. Соціально-демографічний розвиток країни як передумова формування людського капіталу / М. М. Буяк - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sworld.com.ua/konfer29/1120.pdf

3. Морщенок Т. С. Демографічні передумови формування трудового потенціалу / Т. С. Морщенок. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe